

Gideälven (även Y-län) - NRO24092 Areal: 696 ha Kartblad: 20I

Kommun: Bjurholm

Riksvärde: Geovetenskap, fauna

Gideälven är ca 20 mil lång och utgör en av de största norrländska skogsälvarna. Den har sitt källflöde i sydöstra Lappland vid Arasjöfjällen några mil Ö Vilhelmina i Västerbottens län och mynnar i havet vid Husum i Västernorrlands län. Älvens tillrinningsområde vid mynningen är totalt 3 417 km². De största tillflödena är Orgån, Flärkån och Hemlingsån. Det dominerande naturvårdsintresset idag är koncentrerat till de outbyggda älvpartierna uppströms Björna. Naturvårdsintresset består i sträckornas orörda karaktär, med inslag av intressant geologi och fauna. De övre delarna av Gideälvens lopp i länet går till största delen genom skogsmark. Först efter halva sträckan, vid Nyliden och Hemling, påverkas dalgången av jordbrukslandskapets ljusare och öppnare karaktär. Älvens omgivningar präglas av den mäktiga Gideälvsåsen, som följer vattnet från Stor- Tällvattnet. Åsen bildar ofta nipformationer. Vid Aspsele och i anslutning till Flärkåns utlopp i älven ligger två mäktiga isälvsdeltan, Aspselefältet och Lockstafältet. På Middagsberget strax ovanför högsta kustlinjen (HK) ligger ett isälvsroderat område, med isälvsrännor som går från öster mot sydväst och söder i riktning mot Aspselefältet. Mindre partier med isälvs sediment, inkl. ett mindre delta just ovanför HK, finns avsatta inom det smältvatteneroderade området. Lockstafältet utgör ett av länets mest intressanta s k HK-deltan och är av stort geovetenskapligt intresse. Deltabildningen har skapats vid sammanflödet av två isälvar i slutet av den senaste nedisningen och uppvisar stor variation på formationer som grusåsar, dubbelåsar, åsgropar, dyner, tappnings sediment, deltasediment, torrdalar, flyttblock och strömfåror. I anslutning till deltat förekommer slukrännor, överspolningsrännor ovan HK och dödismorän. Älven samt Flärkån och Lockstaån skapar idag nya formationer som nipor, korvsjöar, meanderslingor m m. Botaniskt är Gideälven som helhet artfattig. På sträckan, länsgränsen – Björna, rinner älven genom ett område med näringsfattig berggrund, mest revsundsgranit, vilket avspeglar sig i florans sammansättning. Den vanligaste strandtypen längs denna älvsträcka är låga och tvära strandbrinkar av finsediment. Kännetecknande för dessa är bältet av starr-vass vid strandkanten, en bård av viden och en strandskog av al och björk. Den artrikaste och frodigaste vegetationen återfinns längs forssträckornas grovblockiga moränstränder. Älvsträckan uppvisar två värdefulla naturkvaliteter beträffande fauna. Dels förekommer här regelbundet utter, dels finns ett från genetisk synpunkt skyddsvärt bestånd av strömlökande harr. Även öring förekommer, och i de lugnare selsträckorna finns gädda, abborre, mört och lake.